

Nr 28

Av fru **Thorsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om vissa anslag till statens sinnessjukhus.

Syftemålet med den pågående moderniseringen och utbyggnaden av den statliga sinnessjukvården (mentalsjukvården) anges av departementschefen vara att bringa dess standard i nivå med standarden inom kroppssjukvården. Otvivelaktigt har under de år, som gått sedan 1950 års riksdag godkände den första generalplanen härför, avsevärda framsteg gjorts i denna riktning. Ändock består fortfarande i väsentliga avseenden sådana förhållanden på de statliga sinnessjukhusen, att man med fog kan beteckna vården av de mentalt sjuka som en av våra mest eftersatta vårdgrenar. Allvarliga brister behäftar alltjämt såväl själva vården som den materiella omgivning, i vilken patienterna tillbringar sjukdomstiden. När detta är fallet i en tid, då medicinska framsteg och den aktiva terapin, omvårdnaden om och sysselsättningen av patienterna har visat sig ge sådana glädjande goda resultat, blir det dubbelt angeläget att i den takt som över huvud taget är möjlig låta den moderna psykiatriens landvinningar slå igenom i vården.

Vi är medvetna om att ett omfattande utredningsarbete pågår på mentalsjukvårdens område i avsikt att uppnå ett gott organisatoriskt underlag för en människovärdig vård av de mentalt sjuka. Det är emellertid så angeläget att upprustningen av den statliga sinnessjukvårdens mest eftersatta avsnitt även under dessa utredningsår ges godtagbara resurser, att vi icke har velat underlåta att väcka förslag om en begränsad ytterligare medelsanvisning utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

I statsverkspropositionen föreslås under elfte huvudtiteln beträffande statens sinnessjukhus anslagshöjningar med i det närmaste tio miljoner kronor på posten avlöningar och nära fem miljoner kronor på posten omkostnader. Ändock återfinnes bakom dessa anslagshöjningar långtgående nedskärningar av vad som betraktats som ett minimiprogram för personalupprustningen under nästa budgetår. Att märka är att av anslagsökningen för avlöningar på nära tio miljoner beräknas 4,3 miljoner åtgå till den generella ökningen av statstjänstemännens löner, som genomfördes fr. o. m. den 1 januari 1956 samt att av de 418 föreslagna nya tjänsterna 252 eller 60 procent hänför sig till nytillkommande platser, bl. a. Gullberna sjukhus. I fråga om de befintliga platserna — vad man i allmänhet tänker på, när

man talar om sinnessjukvårdens dåliga standard — är alltså upprustningen på personalsidan avsevärt mycket mindre markerad än vad som framgår av anslagshöjningen som sådan.

Även under posten omkostnader har skett sådana nedprutningar av äskandena i medicinalstyrelsens petita, att man med oro frågar sig, om inte den långsiktiga upprustningsplanen därigenom kan äventyras.

Vi övergår härefter till att på en del konkreta punkter granska departementschefens förslag.

På personalsidan kan vi acceptera uppfattningen att det inte lönar sig stort att inrätta nya läkartjänster, då den allmänna bristen på läkare omöjliggjort besättandet av redan inrättade tjänster. Den ytterligt nödvändiga ökningen av läkartätheten inom mentalsjukvården måste ses som en planering på längre sikt, allteftersom tillgången på läkare ökar.

Däremot framstår det som desto mer önskvärt att genomföra den ökning på personalsidan i övrigt, som är reellt möjlig, eftersom detta kan bidra till att få ut en bättre effekt av läkararbetet. Men väl utbildad sjukvårdspersonal av tillräcklig omfattning betyder allra mest för patienternas dagliga liv på sjukhusen, för omhändertagandet, vården, sysselsättningen. Den dagordning, som för närvarande allmänt tillämpas inom den statliga mentalsjukvården, är emellertid uppgjord utifrån en kvantitativt otillräcklig personals möjligheter att klara de nödvändigaste arbetsuppgifterna och inte efter vårdens behov. Den innebär bl. a. sådana av sjukdomen icke betingade omläggningar av den normala livsföringen som att patienterna lägges till sängs kl. 18 utan några som helst sysselsättningsmöjligheter. Medicinalstyrelsens förslag om 322 nya tjänster avseende sjukvårdspersonal är, såvitt vi kunnat bedöma, redan detta en nedskärning av den utökning direktionerna ansett sig behöva, bl. a. för att kunna genomföra en mera human dagordning. Det måste därför enligt vår uppfattning vara nödvändigt att höja antalet nya tjänster avseende egentlig vårdavdelningspersonal (d. v. s. sköterskor, skötare och biträden) från av departementschefen föreslagna 109 till av medicinalstyrelsen begärda 251 för att därmed möjliggöra dels en förstärkning av nattpersonalen, dels en förlängd uppevaro för patienterna.

Psykologernas medverkan i mentalsjukvården anses på många håll utomlands vara av största betydelse. Medicinalstyrelsen anser emellertid att man genom försöksverksamhet måste vinna närmare erfarenhet om psykologernas arbete på detta område, innan särskilda tjänster inrättas, och föreslår ett belopp på 40 000 kronor för en sådan försöksverksamhet under nästa budgetår. Departementschefens förmodan att viss begränsad försöksverksamhet skulle kunna bedrivas inom ramen för tillgängliga medel kan vi icke dela. Vi föreslår därför att anslag härtill utgår med det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet.

Beträffande ekonomipersonalen har av medicinalstyrelsen äskats anslag bl. a. till 70 nya tjänster som ekonomibiträden för att vid tio sinnessjukhus, där man verkställt undersökning av kosten, införa s. k. enhetskost, d. v. s. samma kosthåll för patienter och personal, samt förbättrat dietkosthåll. Självklart är väl att målet för upprustningen på detta område måste vara att patienternas kost skall vara lika fullvärdig som personalens på alla sjukhus. De anmärkningar som kan riktas mot patientkosten för närvarande torde icke så mycket gälla dess sammansättning som smakligheten. För patienterna inom mentalsjukvården betyder måltiderna mycket som omväxling i en enahanda tillvaro. En fullvärdigt sammansatt och smakligt serverad kost blir därför på detta vårdområde en viktig fråga. Tillräcklig personal i centralköken är nödvändig härför. Medicinalstyrelsen påpekar, att en jämförelse med åtta representativa kroppssjukhus visar, att arbetsstyrkan i centralköken där är dubbelt så stor som vid sinnessjukhus av motsvarande storlek.

Departementschefen har tillstyrkt 13 nya tjänster som ekonomibiträden. Då vi anser det ytterst angeläget att en kraftfull upprustning i detta avseende sker, föreslår vi bifall till medicinalstyrelsens äskande, d. v. s. att 70 nya ekonomibiträdestjänster nu inrättas.

På omkostnadssidan har vi observerat departementschefens uttalande om angelägenheten av att kosthållet förbättras, vilket har lett till en höjning av utspisningsanslaget med 1 600 000 kronor. Emellertid ställer man sig frågande till den av departementschefen uttalade uppfattningen, att denna ökade medelstilleddning bör kunna användas till att också åstadkomma rationellare och därmed mindre personalkrävande tillredning och tillagning. På delposten inventarier har departementschefen nämligen ansett sig kunna tillstyrka en höjning av endast 175 000 kronor mot av medicinalstyrelsen begärda 825 000 kronor. Om absolut nödvändiga behov av förnyelse av inventariebeståndet icke skall eftersättas, innebär detta att den erforderliga upprustningen av centralköken för att möjliggöra rationaliseringen och den trängande förbättringen av kosthållet icke kan genomföras. Vi vill därför föreslå, att delposten inventarier uppskrives med ytterligare 200 000 kronor.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen, med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 1 under riksstatens elfte huvudtitel, punkterna 29 och 30, måtte besluta

att i fråga om personal för befintliga platser på de statliga sinnessjukhusen inrättas 251 nya tjänster som egentlig vårdavdelningspersonal och 70 nya tjänster som ekonomibiträden,

att anvisa 40 000 kronor för fortsatt försöksverksamhet i fråga om psykologernas medverkan i sinnessjukvården, att anvisa 1 800 000 kronor på delposten Övriga utgifter: Inventarier under punkten Statens sinnessjukhus: Omkostnader.

Stockholm den 22 januari 1957

Eivor Wallin
Lisa Johansson

Thyra Löfqvist
Viola Sandell

Inga Thorsson
Lena Renström-Ingenäs
Tekla Torbrink
